

ХАЙНЦ МИКЛАС И СРЕДНОВЕКОВНАТА ПИСМЕНОСТ (ИЗ ОРИГИНАЛНИЯ ПРЕДГОВОР КЪМ 21. КНИГА НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИТЕ СТУДИИ)

Светлина Николова

Кирило-Методиевски научен център, БАН

Австрийският славист Хайнц Миклас е един от най-авторитетните европейски учени в областта на старобългаристиката и палеославистиката. От началото на творческия му път до днес – близо четири десетилетия – две от неговите най-силни пристрастия остават неизменни: анализирането и публикуването на ръкописното наследство на източноправославните славяни от епохата на Средновековието и изследването на двете писмени системи на славяните от най-стария период на тяхното развитие – глаголицата, съставена от Константин-Кирил Философ въз основа на говора на българските славяни от Солунско, на която с любов и вдъхновение той отдава последните двадесет години, и кирилицата, възникнала по исторически път в източните प्रदेश на българската държава през IX в., ангажирала неговото внимание със своите характерни особености и взаимовръзки с глаголическата азбука. Тези две посоки на научна дейност му извоюваха в общността на специалистите палеослависти в света името на забележителен познавач на средновековната славянска ръкописна традиция и на развитието на графичните системи, чрез които тя се развива до наши дни. (...)

Забележимо е пристрастието му към изследването на средновековната славянска ръкописна традиция. Водещо място в това отношение заемат проучванията на българските средновековни ръкописи – като се започне от класическите старобългарски глаголически и кирилски паметници от X до XI век, премине се през среднобългарската традиция и се стигне до руските и сръбските преписи на български средновековни преводи. Плод на постоянна-

та любов на Х. Миклас към средновековната ръкописна книга са публикациите му върху славянските ръкописи на Атон, както и участието му като съавтор във важните описания на славянските средновековни ръкописи, съхранявани във ФРГ и в Зографския манастир.

Той е автор на редица публикации на много значими по съдържанието си славянски ръкописи от епохата на Средновековието. Тук ще отбележа само изключително интересния български Берлински сборник от края на XIII в. – нач. на XIV в., който бележи началото на нов етап на развитието на българските „антологии“, ако мога да се изразя така, и който е публикуван от него два пъти: фототипно през 1988 г. в сътрудничество с учен от Руската национална библиотека в Санкт Петербург и наборно през 2006 г.

Трайно място в проучванията на Х. Миклас заемат проблемите на преводната литература от гръцки език. Той анализира принципите на превеждането през различни етапи от развитието на старобългарския език от IX–X в. до XV в. на фона на данните за развитието на балканските езици; пътя на преводите от българските към източнославянските земи, както и източнославянските влияния върху писмената култура на южните славяни. (...)

В центъра на научните му занимания в момента стоят най-ранните старобългарски писмени паметници, писани с глаголическа азбука, особено откритите през 1975 г. в Синайския манастир „Св. Екатерина“ изключително ценни ръкописи от XI в., останали напълно недостъпни за изследване повече от 10 години. През 2012 г. излезе от печат и първото издание на т.нар. Псалтир на Димитър Олтарник – най-забележителното откритие от 1975 г., чийто текст до момента не беше достъпен за изследователите. Публикуването на този псалтир, вероятно най-ранното свидетелство за Кирило-Методиевия превод на една от най-използваните от православните християни библейски книги, е сред най-съществените резултати на палеославистичните изследвания от последното столетие. Изданието предоставя на учените безценен материал, най-обемния открит след XIX в. – цели 140 листа. (...)

Невъзможно е да се отмине и друга страна от дейността на Х. Миклас – неговата педагогическа работа. Прекарал научния си път в авторитетни висши училища, той неизменно привлича студентите към изучаването на българския език и българската писмена култура, като преподава история на българския език и на славянските книжовни езици, балканско езикознание, славянска палеография, съвременен български език. Неоченими са неговите заслуги за откриването на отделна специалност „Българска филология“ във Виенския университет през 2003 г. във време, когато немалка част от българските лекторати по света се закриваха. Нещо повече, когато днес във всички европейски страни все повече намаляват специалистите в областта на палеославистиката, Виенският университет все още остава най-голямото средище в Западна Европа за подготовката на такива студенти, които в бъдеще могат да развият успешно изследванията върху средновековната пис-

мена култура на православните славяни, и по-специално върху българското Средновековие. (...)

Цялостната научна дейност и човешките достойнства на Х. Миклас му спечелиха високото признание и искреното уважение на филолозите медиевисти не само в България, но и в европейското научно пространство.

Prof. Svetlina Nikolova

✉ Cyrillo-Methodian Research Centre – BAS
13 Moskovska
1000 Sofia
kmnc@bas.bg